

Eesti Keskkonnaühenduste Koda

Riigimetsa Majandamise Keskusele

Teie: 18.12.2025

Meie: 15.01.2026 nr 1-5/26/6878

Eesti Keskkonnaühenduste Koja kuivenduse töörühma seisukoht RMK metsakuivendussüsteemide korrashoiu strateegia kavandi kohta

Käesoleva kirjaga edastame Eesti Keskkonnaühenduste Koja kuivenduse töörühma ettepanekud ja märkused RMK metsakuivendussüsteemide korrashoiu strateegia kavandi kohta.

Heameel on näha, et RMKs teadvustatakse kuivendusega seotud keskkonnaprobleeme ning vajadust kuivendamisest mõnel pool ka loobuda. Ootuspäraselt esindab seda ökoloogilise vaate peatükk. Samas on ökoloogilise vaate peatükist puudu keskkonnamõju vähendamise seiramise mõõdikud - märgalade seisundi paranemine kindlas ulatuses hektarites või märgaladega seotud ohustatud liikide seisundis, turvasmuldade kuivendamisega seonduva KHG heite vähenemine kindlas ulatuses (t CO₂ ekv aastas), keskkonnarajatiste investeeringumaht koguinvesteeringust, jmt. Samuti puudub seni piisav andmestik kuivendatud aladelt lähtuva veekeskkonna hajukoormuse kohta, kuigi see mõju on teadaolevalt oluline. RMK metsakuivendussüsteemide korrashoiu strateegia tutvustamisel märgiti, et strateegiale eraldiseisvalt mõjuhinnangut ei koostata ja mõjud veekeskkonnale hinnatakse veemajanduskava (VMK) raames. Oleme seisukohal, et VMK raames koostatav hinnang on liiga üldine, mistõttu on vajalik RMK kuivendusstrateegia raames kavandada vajalik seire, saamaks täpsemat teavet. Leiame, et see on kooskõlas ka omanikuootustega: *Tagada mitmekesiste loodushüvede pakkumine RMK hallatavatel maadel tõhusa maastike kaitse ja nende taastamisega, loodusväärtuste ja pärandkultuuriväärtuste säilitamise ja tutvustamisega ning elurikkust kaitsvate ja taastavate metsamajandamis praktikate rakendamisega.*

Juhime tähelepanu et ei strateegia ega keskkonnamõju analüüsid ei peaks keskenduma üksnes loodusväärtuste seisundi hoidmisele, vaid ka paranemisele ning soodsa seisundi saavutamisele, mis on võetud Eesti keskkonnapoliitikate eesmärgiks.

Teiselt poolt keskendub strateegia kavand kuivendamise õigustamisele ja sellega senises mahus jätkamisele. Näiteks sissejuhatuses nimetatud eesmärk "säilitada praeguseks rajatud kuivendus- ja teedevõrgu hea seisund" on vastuolus nii ökoloogilise vaatega kui ka sissejuhatuses nimetatud RMK põhitegevustega, kui just kuivendusvõrgu hea seisundina ei peeta silmas kuivendusest tingitud keskkonnamõjude leevendamist ja minimeerimist. Kogu praeguseks rajatud kuivendus- ja teedevõrgu hea seisundi säilitamine ei võimalda jätta kraave hooldusest välja, neid sootuks sulgeda või ellu viia muid keskkonnaseisundit parandavaid kuivendusmõju vähendavaid tegevusi. Samuti ei võimalda selline eesmärk teenida tulu kestlikult ja kliimasõbralikult, mis on nimetatud RMK ühe põhitegevusena - ka

sama strateegia ökoloogilise vaate peatükk nendib, et “kuivendussüsteemide rajamine on olnud üks suurima mõjuga inimtegevusi Eesti looduskeskkonnas” ning et “kuivenduse tulemusena väheneb ka turvasmuldade süsinikuvaru”. Seega on strateegia sõnaline osa vastuolus nii iseenda kui ka RMK põhitegevuslike eesmärkidega.

Kuivendusvõrgu rekonstrueerimise maht ja investeeringute maht langevad strateegias seatud mõõdikute kohaselt tuntavalt, samas näeb strateegia ette kuivendussüsteemide hooldustööde läbiviimise 40 000 hektaril aastas. See tähendab, et kuivendussüsteemide hooldustööde läbiviimise maht jätkub laias laastus kogu võrgu ulatuses ning kuigi investeeringud ja tööde põhjalikkus vähenevad, on kavas kuivendamisega jätkata samas mahus kui seni. Strateegias ette nähtud iga-aastasi rekonstrueerimismahтусid rakendades saaks kogu RMK majandusmetsas paiknev kuivendusvõrk rekonstrueeritud 37 aasta jooksul, mis ongi ligikaudu loogiline kuivendussüsteemi eluiga. Seega vaatamata näilisele kokkuhoiule investeeringutes ja rekonstrueerimistööde mahus, kuivendamise pindalalist vähendamist strateegia ette ei näe.

Mis puudutab kuivendamise majanduslikku tasuvust, siis selles osas tugineb strateegia EMÜ analüüsile, mille kokkuvõtlikku järeldust on aga meelevaldselt laiendatud. Nimelt ütleb EMÜ analüüs, et puistu tagavara juurdekasv võib kuivenduse tulemusel olla kuni 2,5-3 tm/ha/a suurem, mitte et see igal pool ja alati nii on, nagu võib järeldada RMK strateegia sõnastusest ja arvutusloogikast. EMÜ analüüs ütleb samas lõigus ka seda, et “kuivendussüsteemide rekonstrueerimine mõjutab enamasti positiivselt puude juurdekasvu, kuid efekt on väga varieeruv sõltuvalt puu diameetrist, puistu hektaritagavarast ja kõrgusindeksist, samuti kraavi kaugusest ning turbahorisondi tusedusest”. Seega on RMK strateegia metsamajanduslikus vaates esitatud väide, et “veerand RMK aastasest raiemahust (2024) tuleb tänu kuivendusele lisandunud puidu mahust” ilmselge liialdus, arvestades lausaliselt maksimaalse võimaliku juurdekasvu lisaga ning eirates suurt varieeruvust. Samas EMÜ töös nenditakse ka, et vaatlusperioodi jooksul oli teatud puude juurdekasv nullilähedane.

Näeme strateegias ka püüdu kasvatada RMK tulubaasi, võttes kasutusele nn eesmärgita maaüksused ning rajades neile ligipääsud. Tegemist on maakasutuse intensiivistamisega, mis tõstab paratamatult survet looduskeskkonnale ning ohustab võimalikke loodusväärtusi, mis seni kehvasti ligipääsetavatel aladel on tõenäolised esinema. 2021. aastal vastu võetud EL mullastrateegia eesmärgiks on saavutada aastaks 2050 maa null-netohõive. Jätkusuutliku maakasutuse printsiibiks on võetud, et uute alade kasutuselevõtt peaks olema viimane võimalus ning toimuma ainult siis, kui see on vältimatu ja kui on tagatud säästvad majandamispraktikad¹.

Üheks kuivendamisega seotud kriitiliseks teemaks on siiani olnud kaasamine kuivendusprojektide menetlustesse, täpsemalt selle puudumine. Uus strateegia näeb küll ette materjalide avalikustamise ja huvigruppide ettepanekute ärakuulamise, kuid ei paku lahendust protsessides osalemise võimaluse puudumisele. Seda saaks pakkuda vaid selgete reeglitega avatud menetluse läbiviimine, mis vastaks haldusmenetluse seaduses kirjeldatud avatud menetluse põhimõtetele. Sellist lahendust strateegia paraku ette ei näe, samuti puudub jätkuvalt kuivendusprojektidele KMH läbiviimise praktika.

¹ Vt ka Jürgenson jt. 2025. Maa- ja mullakasutuse, sh maahõive juhtimissüsteemi loomise jaoks tausta ja tervikpildi koondülevaate koostamine, EMÜ

Teeme ettepaneku täiendada RMK metsakuivendussüsteemide korrashoiu strateegia kavandit järgnevalt:

- 1) sõnastada strateegia üldine eesmärk ümber selliselt, et see oleks kooskõlas kõigi strateegia peatükkide sisu ning RMK põhitegevustega ning viia ka muu sõnastus läbivalt kooskõlaliseks. Näiteks on hetkel kuivendamise ja süsinikuvoogude teemaline käsitus erinevates tekstiosades (nt sissejuhatuses ja ökoloogilise vaate peatükis) vasturääkiv;
- 2) lisada kuivenduse keskkonnamõju vähendamise seiramise mõõdikud, nagu pakume eespool, ning näha ette kuivendatud aladelt lähtuva hajukoormuse, sh toitainete ärakande seiramine;
- 3) täiendada ökoloogilist vaadet ja keskkonnamõtjude analüüsi eesmärgi, lähtuvalt loodusväärtuste seisundi paranemise eesmärgist;
- 4) korrigeerida lähenemist metsamajandusliku vaate peatükis ning viia kuivendamise tasuvuse ja juurdekasvu käsitus kooskõlla samas peatükis viidatud EMÜ analüüsi tulemustega;
- 5) viia eesmärgita maaüksustel ning võimalike ligipääsude asukohtades enne kasutusse võtmise otsust ja ehitustööde kavandamist läbi loodusväärtuste inventuurid, mille tulemused avalikustatakse ning tagada, et tegevus oleks kooskõlas netomaahõive eesmärkide ja põhimõtetega;
- 6) näha strateegias ette selge ja haldusmenetluse seaduse avatud menetluse põhimõtetele vastav kaasamise kava koostamine ja rakendamine 2026. aasta lõpuks. Kava alusel peab huvigruppidel olema võimalik kuivendustegevustega seotud protsessides huvi korral osaleda ning oma seisukohti esitada ja läbivalt kaitsta;
- 7) täiendada strateegiat põhimõttega, et kõik väljaspool kaitstavaid alasid asuvad sookooslused ja muud märgalad säilitatakse ning vajadusel tagatakse nende säilimine ja soodne seisnud taastamistöödega;
- 8) näha strateegias ette selle ülevaatamine, kui on valminud strateegias kavandatud juhendmaterjalid: metsakuivendusobjekti seisundi ning hooldusvajaduse hindamise meetodika ning metsakuivendussüsteemide hooldustööde planeerimiseks keskkonnakaitse suunised, kuivõrd nende põhjal võib täpsustada kuivendussüsteemide hooldusvajadus, sh ajaline välp ning keskkonnakaitseks vajalike tegevuste ja investeeringute maht.

Rõhutame, et kuivenduse mõju looduskeskkonnale saab adekvaatsel määral vähendada vaid kuivendamise mahtu ning kuivendatavate alade pindala vähendades.

Kuivendusest tingitud täiendava keskkonnamõju avaldumist on võimalik minimeerida olemasolevate kraavide hooldusest välja jätmisega, millega ei kaasne investeerimisvajadust. Kuivendussüsteemide korrastamisest tuleks loobuda eeskätt üle 30 cm sügavuse turbaga aladel, kaitstavatel aladel, kaitstavate liikide elupaikades ja nende mõjualas, kaitstavates ja ohustatud elupaikades (vääriselupaigad ja loodusdirektiivi I lisa elupaigatüübid) ja nende mõjualas ning keskenduda seal juba avaldunud kuivendusmõtjude leevendamisele. Samuti on vaja välistada jõgede ja ojade, sh nende, mida on juba süvendatud, edasine

kahjustamine ning keskenduda nende seisundi parandamisele. Eesti Keskkonnaühenduste Koda on seisukohal, et kuivendusest põhjustatud looduskaitsete väärtuste kahjustamine ja üldine keskkonnaseisundi halvenemine peab olema edasiselt välistatud ning fookusesse tuleb seada juba avaldunud kuivendusmõjude leevendamine. Rõhutame, et ka olemasolevate süsteemide hooldamine ja rekonstrueerimine on kuivendamine ning sellel on märkimisväärne keskkonnamõju, nagu kinnitab Keskkonnaameti tellimusel koostatud [juhis](#). Püsiva kõrgpuistu hoidmine ning uuendusraieteta majandamine pakuvad tõhusat võimalust pinnaseveetaseme stabiilsena hoidmiseks.

Juhime tähelepanu, et praegusel kujul on strateegia vastuolus ka RMK omanikuootustega järgnevates punktides:

a) *Suurendada riigimetsa vastupidavust häiringutele, kliimakindlust ning süsiniku sidumise võimet läbi kestlike metsamajandamise võtete ning pideva teadusarenduse.*

Strateegia ei käsitle kestlike metsamajandamisvõtete kasutamise võimalusi kuivendamise vähendamiseks ning jääb ühekülgselt kliimakindluse tagamise käsitluses. Nimelt on selles keskendutud eelkõige "liigniiskusega" seonduvale ja puudub käsitlus mh kliimamuutuse tõttu sagenevate põudade võimalikest mõjudest ning kuivendussüsteemide võimendavast mõjust võimalikele põuakahjustustele. Kuivendussüsteemide sulgemine võib aidata põudade mõjusid leevendada, kuna see aitab leevendada vee puudust ja sellest tingitud puude stressi ning haavatavust², ja sellega leevendada kuuskedel üraskite tekitatud kahjustusi.

b) *Tagada mitmekesiste loodushüvede pakkumine RMK hallatavatel maadel tõhusa maastike kaitse ja nende taastamisega, loodusväärtuste ja pärandkultuuriväärtuste säilitamise ja tutvustamisega ning elurikkust kaitsvate ja taastavate metsamajandamis praktikate rakendamisega.*

Tõhus maastike kaitse ja loodusväärtuste säilitamine eeldab paratamatult kuivendusmahtude vähenemist, sh kuivendusvõrgu vähendamist. Nagu eespool välja tõime, keskendub strateegia kuivendamisega jätkamisele sisuliselt kogu senise võrgu ulatuses. Samuti, uutele, senini vähekasutatud aladele ligipääsude rajamine ei pruugi tagada tõhusat maastike kaitset ega säilinud väärtuste säilitamist. Kuivendamisest loobumine kuulub ka elurikkust säilitavate metsamajandamise praktikate hulka.

c) *olla Eesti äriühingutele eeskuju sotsiaalse ja ökoloogilise vastutuse ning kõrge ärikultuuriga*

Sõnastuses vastuoluline strateegia ei saa anda selget eeskuju, samuti ei saa seda teha, jätkates ökoloogilist kahjuliku kuivendamisega senises mahus.

Samuti võiks RMK arengukava kohaselt kuuluda metsakuivendussüsteemide korrashoiu strateegia juurde ka keskkonnamõju analüüside uus süsteem, vastavalt arengukava sõnastusele: *Metsateede ehitamise ja kuivendussüsteemide rekonstrueerimise tasuvuse ja keskkonnamõjude analüüside uus süsteem on rakendatud.*

² vt näit Trubin, A., Mezei, Zabihi, K., Surový, P., Jakuš, R. 2022. Northernmost European spruce bark beetle *Ips typographus* outbreak: Modelling tree mortality using remote sensing and climate data. Forest Ecology and Management, Volume 505, 119829, ISSN 0378-1127, <https://doi.org/10.1016/j.foreco.2021.119829>.

Oleme huvitatud strateegias nimetatud juhendmaterjalide väljatöötamisse kaasatud olemisest: 1) metsakuivendusobjekti seisundi ning hooldusvajaduse hindamise metoodika; 2) metsakuivendussüsteemide hooldustööde planeerimiseks keskkonnakaitse suunised.

Samuti oleme valmis kohtuma, et oma seisukohti täiendavalt selgitada.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Maia-Liisa Anton

Eesti Keskkonnaühenduste Koja koordinaator, EKO kuivenduse töörühma nimel